

21.2.2022

לכבוד
גב' איילת שקד
שרת הפנים
בפקס: 077-4448800
דוא"ל: sar@moin.gov.il

לכבוד
עו"ד גלי בהרב-מיארה
היועצת המשפטית לממשלה
בפקס: 02-6467001

שלום רב,

הנדון: ייצוג הולם לאוכלוסייה הערבית במוסדות התכנון והבנייה

הריני לפנות אליכם בזאת לפעול להבטחת ייצוג הולם לאוכלוסייה הערבית במוסדות התכנון והבנייה ברמה הארצית, המחוזית והמקומי כמפורט להלן:

1. ביום 18.1.2022 פרסם מרכז המחקר והמידע שבכנסת דו"ח "ייצוג הולם לבני החברה הערבית במוסדות התכנון והבנייה" ובו נתונים מדאיגים ביותר אודות העדר ייצוג הולם לחברה הערבית בכלל מערך התכנון והבנייה בישראל, הן בגופי התכנון המקצועיים (מטה מינהל התכנון ולשכות התכנון המחוזיות) והן בגופי התכנון הסטטוטוריים (המועצה הארצית לתכנון ולבנייה וועדות התכנון המחוזיות).

2. לפי הדו"ח, נכון לפברואר 2021, במטה מנהל התכנון ובלשכות התכנון המחוזיות היו 14 עובדים ערבים בלבד. 3.5% מכלל 400 העובדים, לפי החלוקה להלן:

לשכת תכנון	אחוז העובדים הערבים
מטה מנהל התכנון	1.1%
לשכת תכנון מחוזית צפון	19.4%
לשכת תכנון מחוזית דרום	6.9%
לשכת תכנון מחוזית מרכז	2.3%
לשכת תכנון מחוזית חיפה	אין נתונים
לשכת תכנון מחוזית תל-אביב	0%
לשכת תכנון מחוזית ירושלים	0%

3. תמונת המצב מדאיגה לא פחות גם בגופי התכנון הסטטוטוריים. לפי הדו"ח, גם בגופי התכנון הסטטוטוריים, מכוח חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה- 1965, נעדר ייצוג הולם לאוכלוסייה הערבית הן ברמה הארצית והן ברמה המחוזית.

גוף תכנון	אחוז החברים הערבים
המועצה הארצית לתכנון ולבנייה	6% (שני חברים מתוך 32)
ותמ"ל	6% (חבר 1 מתוך 15)
ועדות ערר במועצה הארצית	13% (שני חברים מתוך 15)
ועדת המשנה לקידום תוכניות	10% (חבר 1 מתוך 10)
יתר ועדות המשנה במועצה הארצית	0%
ועדה מחוזית לתכנון ובנייה – צפון	11% (שני חברים מתוך 18)
ועדה מחוזית לתכנון ובנייה – חיפה	9% (שני חברים מתוך 21)
ועדה מחוזית לתכנון ובנייה – מרכז	0%
ועדה מחוזית לתכנון ובנייה – תל אביב	0%
ועדה מחוזית לתכנון ובנייה – ירושלים	0%
ועדה מחוזית לתכנון ובנייה – דרום	0%

4. אין צורך להכביר מילים אודות חשיבות הייצוג ההולם לחברה הערבית במוסדות בכלל ובמוסדות התכנון בפרט. ייצוג הולם יש בו בכדי לקדם שיתוף החברה הערבית בהליך קבלת ההחלטות, דבר החשוב הוא בפני עצמו, וכן שיתוף בקבלת החלטות תכנוניות שוויוניות הנותנות מענה לצרכים הייחודיים של החברה הערבית והיישובים הערביים.

5. הדברים האמורים מקבלים משנה תוקף נוכח המדיניות ארוכת השנים במסגרתה הופלו לרעה היישובים הערביים בתכנון, דבר אשר הוביל למצוקת קרקע ופיתוח קשה ביותר כמעט בכלל היישובים הערביים, כמו גם בשכונות הערביות ביישובים המעורבים. אף דו"ח "צוות 120 הימים להתמודדות עם מצוקת הדיור ביישובי המיעוטים", שהוגש לממשלה והמלצותיו אומצו על ידה באוגוסט 2015, הכיר, כי בין יתר המכשולים למצוקת הדיור ביישובים הערביים נמנו העדרן של ועדות תכנון מקומיות במרבית היישובים הערביים, העדרן של תכניות מתאר מקומיות ומפורטות, מחסור בקרקעות מדינה המיועדות לפיתוח בתחומי היישובים הערביים ומחסור בתשתיות על בסיסית היישובים הערביים (דו"ח צוות 120 ימים להתמודדות עם מצוקת הדיור ביישובי המיעוטים (2015)).

6. על כן, לא בכדי בדוח הצוות הבין-משרדי של משרד המשפטים אשר דן בזיהוי חסמים בתחום הדיור בחברה הערבית מאוקטובר 2020 צוין, בין היתר, כי חלק מהביקורות בהקשר זה מופנית לחוסר היכרות מעמיקה עם המאפיינים המיוחדים של החברה הערבית, ובפרט בתחום הדיור והמקרקעין (משרד המשפטים, לשכת המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט אזרחי): הסרת חסמים בתחום הדיור והמקרקעין בחברה הערבית, הדרונית והצירקסית. אוקטובר 2020.

ניתן למצוא את הדו"ח בקישור הבא :

<https://www.gov.il/BlobFolder/reports/removing-barriers-report/he/removing-barriers-report.pdf>

7. נציין, כי העדר ייצוג הולם לאוכלוסייה הערבית במוסדות התכנון הינו מחדל ארוך שנים שמתווסף לרבים נוספים של אפליה בהקשר הזה, כפי שצוין לעיל. על כן, אף ועדת החקירה הממשלתית לבירור ההתנגשויות בין כוחות הביטחון לבין אזרחים ישראלים באוקטובר 2000 ("ועדת אור") התייחסה לנושא זה במסקנותיה מספטמבר 2003 וקבעה כי הכשלים בהקשר התכנון ביישובים הערביים נובע, בין היתר, "[מ]חוסר ייצוג אפקטיבי לנציגים מן המגזר הערבי בוועדות התכנון והבנייה" (דין וחשבון – ועדת החקירה הממלכתית לבירור ההתנגשויות בין כוחות הביטחון לבין אזרחים ישראלים באוקטובר 2000 (ספטמבר 2003), שער 1 לדוח ועדת אור, פסקה 37).

8. המצב המתואר לעיל מנוגד הוא לחובת המדינה להבטיח ייצוג הולם מכוח סעיף 15א לחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט-1959, בכל הקשור למטה מנהל התכנון ברמה הארצית והמחוזית (ראו: בג"ץ 2671/98 **שדולת הנשים בישראל נ' שר העבודה והרווחה**, פ"ד נב(3) 630 (1998) (להלן עניין **שדולת הנשים**)); מכוח סעיף 60א חוק החברות הממשלתיות, התשל"ה - 1975, אשר מחיל את סעיף 1א18 לחוק, בדבר חובת ייצוג הולם לאוכלוסייה הערבית, על מינויים שנעשו מכח חוק ובגופים אחרים שהוקמו בחיקוק, יחד עם סעיף 9 לתוספת המונה, בין השאר, את המועצה הארצית לתכנון ובניה; ומכוח דוקטרינת הייצוג הולם בשירות הציבורי לאוכלוסייה הערבית, כפי שזו התפתחה בפסיקת בית המשפט העליון, כחלק מהזכות לשוויון, בכל הקשור לוועדות התכנון (ראו: בג"ץ 6924/98 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' ממשלת ישראל**, פ"ד נה(5) 15 (2001)). ודוק, מדובר בחובה פוזיטיבית לבצע חיפוש "יעיל ורציני" אחרי מועמדים מתאימים, תוך כדי חקירה ודרישה, איסוף נתונים, מיונם ובדיקתם, והכל באופן יסודי, מושכל וענייני (ראו בג"ץ 453/94 **שדולת הנשים בישראל נ' ממשלת ישראל**, מח(5) 501, 529 ועניין **שדולת הנשים** בעמ' 666-667).

לאור כל האמור לעיל, הנכם מתבקשים בזאת לפעול להבטחת ייצוג הולם לאוכלוסייה הערבית במערך התכנון הארצי והמחוזי, הן ברמת מטה מנהל התכנון ובלשכות התכנון המחוזיות והן ברמת החברים במועצה הארצית וועדות התכנון המחוזיות.

במישור המעשי, נבקש שתיקבע בקרוב תכנית קליטה שתבטיח כי ייצוג הולם כמבוקש יקוים תוך תקופה קצרה וכי כל מינוי חדש בגופים שצוינו לעיל יקבל ביטוי מעשי לייצוג ההולם האמור.

למענה בהקדם אודה.

בכבוד רב,

סוהאד בשארה, עו"ד
suhad@adalah.org